

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTRAS

ĮSAKYMAS

DĖL ILGALAIKIŲ INSTITUCINIŲ MOKSLINIŲ TYRIMŲ IR EKSPERIMENTINĖS (SOCIALINĖS, KULTŪRINĖS) PLĖTROS PROGRAMŲ PATVIRTINIMO

2015 m. rugpjūčio 7 d. Nr. V-882
Vilnius

Vadovaudamasi Ilgalaikių institucinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros programų inicijavimo, tvirtinimo, vykdymo ir vertinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. sausio 31 d. įsakymu Nr. V-153 „Dėl ilgalaikių institucinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros programų inicijavimo, tvirtinimo, vykdymo ir vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 21.1 papunkčiu ir atsižvelgdama į Lietuvos mokslo tarybos 2015 m. gegužės 13 d. raštą Nr. 4S-608 „Dėl Lietuvos teisės instituto ilgalaikių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros programų ekspertinio įvertinimo“:

1. T v i r t i n u šias Lietuvos teisės instituto parengtas ilgalaikių institucinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros programas (toliau vadinama – programa) (pridedama):

1.1. Naujas požiūris į korupciją: iššūkiai ir galimybės peržengiant viešojo sektoriaus ribas;

1.2. Subalansuotos baudžiamosios politikos ir efektyvios nusikaltimų prevencijos link: visuomenės saugumo stiprinimo galimybių žmogaus teisių apsaugos kontekste tyrimai.

2. Į p a r e i g o j u Lietuvos teisės institutą, šio įsakymo 1 punktu patvirtintas programas paskelbti savo institucijos interneto tinklalapyje.

3. N u s t a t a u, kad Lietuvos teisės institutas iki 2017 m. vasario 1 d. Lietuvos mokslo tarybai pateikia šio įsakymo 1 punktu patvirtintų programų metines vykdymo ataskaitas.

Švietimo ir mokslo ministrė

Audronė Pitrenienė

NAUJAS POŽIŪRIS Į KORUPCIJĄ: IŠŠŪKIAI IR GALIMYBĖS PERŽENGIANT VIEŠOJO SEKTORIAUS RIBAS

1. Programos „Naujas požiūris į korupciją: iššūkiai ir galimybės peržengiant viešojo sektoriaus ribas“ (toliau – programa) vykdytojas – Lietuvos teisės institutas.

Norminiai etatai skirti programai – 4,07.

2. Programos tikslas – korupcijos sampratos kaitos ir veikų paplitimo tyrimas ir naujų korupcijos mechanizmų identifikavimas bei pasiūlymų dėl korupcijos apraiškų mažinimo pateikimas.

3. Programos uždaviniai:

3.1. Moksliniais tyrimais pagrįsti korupcijos sampratą ir jos kaitą, identifikuoti naujus korupcijos mechanizmus ir veikų paplitimą.

3.2. Įvertinti naujų korupcijos mechanizmų valdymo ir prevencijos galimybes ir pateikti kompetentingoms institucijoms siūlymus šio reiškinio plėtros apribojimui.

4. Metodologinis tyrimų pagrindimas:

Programoje numatytų uždavinių įgyvendinimui skirti tyrimai bus atliekami integruojant kiekybinių ir kokybinių tyrimų metodologijas bei naudojant socialinių tyrimų metodų trianguliaciją.

Analizei bus naudojami: loginiai (indukcinis ir dedukcinis), aprašomasis - analitinis, sisteminis, lyginamosios teisėtyros, teleologinis, antrinių duomenų (nacionaliniai, regioniniai ir tarptautiniai teisiniai bei politiniai dokumentai, statistiniai duomenys ir kiti šaltiniai) turinio ir kritinės diskurso analizės, kokybiniai interviu (pusiau struktūrizuoti, į problemą orientuoti, ekspertų interviu ir kt.), fokus grupių ir kiti tyrimų metodai. Taip pat atsižvelgiant į finansinius resursus ketinama atlikti sociologines apklausas.

5. Tyrimų etapai ir jų charakteristika:

5.1. Programos 3.1 papunktyje nurodytam uždavinio įgyvendinimui 2016 – 2018 metais planuojamos šios tyrimų kryptys:

5.1.1. Korupcijos ištakos, suvokimo raida ir tarptautinis kontekstas. Planuojami tyrimai apie tai, kaip kito korupcijos samprata, teisinis reguliavimas, korupcinėmis laikomos veikos ir dalyviai, prevencija iki šių dienų. Taip pat bus siekiama išanalizuoti, kokios korupcijos formos Lietuvoje labiausiai paplitusios lyginant su kitomis valstybėmis (tai leis pastebėti, kur daugiau valstybės pajėgų reikia prevencijai ir kontrolei) bei kokios naujos formos gali atsirasti greitu metu.

5.1.2. Viešojo ir privataus sektoriaus sąsajos korupcijos paplitimo ir kontrolės srityje bei korupcija atskirose ūkinės veiklos srityse (kokie nauji mechanizmai susiję su viešojo ir privataus sektoriaus veiklomis/dalyviais (keičiant požiūrį ir pereinant nuo tradicinio supratimo apie tai, kad korupcija būdinga tik viešajam sektoriui). Ketinama parengti metodologiją korupcijos paplitimo atskirose privataus verslo srityse tyrimui bei atlikti kokybiniais ir kiekybiniais tyrimo metodais grįstą analizę. Tai leis pastebėti, kokiose srityse verta plėtoti viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimą. Be to, remiantis atliktu tyrimu bus parengtos prielaidos pagrįsti reikiamą konkretų reguliavimą ir prevencijos priemones (įgyvendinant antrąjį uždavinį).

5.1.3. Korupcija ir konkurencija: ne(nauda) verslui ir visuomenei. Korupcija ir verslas gali būti analizuojami ne tik sektoriniu pagrindu, bet ir konkurencijos taisyklių kontekste. Tyrimais ketinama nustatyti ribą, kada laikoma, kad karteliniai ir kiti antimonopoliniai susitarimai, taip pat kiti konkurencijos taisyklių pažeidimai (pvz., viešuosiuose pirkimuose) priskirtini prie korupcijos apraiškų, o kada tai laikoma verslo vidaus reikalais arba valstybės rūpesčiu, susijusiu išimtinai su antimonopolinėmis taisyklėmis. Šį aspektą ketinama tirti požiūrio tašku pasirenkant žalą verslui ir visuomenei. Ketinama ištyrinėti ir aprašyti pagrindinius korupcijos mechanizmus su konkurencija susijusiose veiklose.

5.1.4. Viešojo ir privataus sektoriaus analizė korupcijos mechanizmų identifikavimo ir paplitimo aspektu leis iškelti hipotezes ir dėl susijusių, bet į korupcijos privačiame sektoriuje sampratą

2.	Kitos lėšos planuojamos programai vykdyti (iš kitų, institutui skirtų valstybės biudžeto bazinio finansavimo lėšų)	0	0	0	0	0	0
	viso	38844,08	38844,08	38844,08	38844,08	38844,08	194220,40
9. Programos trukmė: 2016 – 2020 metai.							
10. Programos vadovas: dr. Petras Ragauskas, vyr. mokslo darbuotojas, tel. (+370) 699 53546: el.paštas petras.ragauskas@teise.org							

**SUBALANSUOTOS BAUDŽIAMOSIOS POLITIKOS IR EFEKTYVIOS NUSIKALTIMŲ
PREVENCIJOS LINK: VISUOMENĖS SAUGUMO STIPRINIMO GALIMYBIŲ
ŽMOGAUS TEISIŲ APSAUGOS KONTEKSTE TYRIMAI**

1. Programos „Subalansuotos baudžiamosios politikos ir efektyvios nusikaltimų prevencijos link: visuomenės saugumo stiprinimo galimybių žmogaus teisių apsaugos kontekste tyrimai“ (toliau - programa) vykdytojas – Lietuvos teisės institutas.

Norminiai etatai skirti programai – 9,25.

2. Programos tikslas - ištirti visuomenės saugumo stiprinimo galimybes ir pasiūlyti strategijas, apimančias subalansuotas ir efektyvias teisinių bei prevencinių priemonių sistemas.

3. Programos uždaviniai:

3.1. Ištirti Lietuvos bei tarptautinės baudžiamosios politikos ypatumus bei tendencijas šiuolaikinės visuomenės raidos kontekste ir pasiūlyti efektyvias ir subalansuotas teisinių priemonių taikymo strategijas, padėsiančias didinti visuomenės saugumą mažiausiais žmogaus teisių ribojimų bei teisėsaugos institucijų išteklių kaštais.

3.2. Ištirti įrodymais pagrįstos nusikaltimų prevencijos politikos Lietuvoje formavimo prielaidas ir trikdžius bei padėti valstybės institucijoms rengti strateginius sprendimus ir rekomendacijas efektyviai nusikaltimų prevencijai plėtoti.

3.3. Kompleksiškai ištirti kriminalinės žvalgybos optimizavimo problemas, trukdančias užtikrinti balansą tarp žmogaus teisių ir nusikaltimų išaiškinamumo.

4. Metodologinis tyrimų pagrindimas:

Programoje numatytų uždavinių įgyvendinimui skirti tyrimai bus atliekami integruojant kiekybinių ir kokybinių tyrimų metodologijas bei naudojant socialinių tyrimų metodų trianguliaciją.

Analizei bus naudojami: loginiai (indukcinis ir dedukcinis), aprašomasis - analitinis, sisteminis, lyginamosios teisėtyros, teleologinis, antrinių duomenų (nacionaliniai, regioniniai ir tarptautiniai teisiniai bei politiniai dokumentai, statistiniai duomenys ir kiti šaltiniai) turinio ir kritinės diskurso analizės, kokybiniai interviu (pusiau struktūrizuoti, į problemą orientuoti, ekspertų interviu ir kt.), fokus grupių ir kiti tyrimo metodai. Taip pat atsižvelgiant į finansinius resursus ketinama atlikti sociologines apklausas.

5. Tyrimų etapai ir jų charakteristika:

5.1 Programos 3.1 papunktyje nurodytam uždaviniui įgyvendinti numatomos 3 tyrimų kryptys:

5.1.1. Bendrų baudžiamosios politikos tendencijų ir jas lemiančių veiksnių tyrimai:

Atliekant baudžiamąją politiką įtakančių veiksnių tyrimus pagrindinis dėmesys bus skirtas šiuo metu aktualiausioms, dar nepakankamai ištirtoms veiksnių grupėms: Europos Sąjungos teisės, medijų ir baudžiamojo proceso atskirų institutų įtakos analizei.

Europos Sąjungos teisės įtaka. Šios tyrimo krypties dalyką apimtų Europos Sąjungos teisės aktų bei kitų su ja susijusių dokumentų įgyvendinimas Lietuvoje, be kita ko atsižvelgiant į Europos Sąjungos baudžiamosios politikos tendencijas bei Europos Teisingumo Teismo ir Lietuvos teismų jurisprudenciją. Bus siekiama nustatyti Europos Sąjungos teisės įtaką nustatant ar plečiant baudžiamąją atsakomybę už tam tikras nusikaltimų rūšis. Didelis dėmesys bus skiriamas nacionalinių baudžiamųjų įstatymų analizei, teikiamos pastabos bei pasiūlymai tiek dėl galiojančių, tiek dėl galimų nuostatų.

Baudžiamojo proceso įtaka. Ketinama tirti, kaip užtikrinamas vieningas baudžiamojo proceso įstatymų taikymas, panašių bausmių skyrimas panašiose bylose, baudžiamojo proceso institucijų ir normų sistemos skirtumus pagal nukentėjusiojo vaidmenį, prokuratūros (prokuroro) teisinį statusą, teismo (teisėjų) pobūdį, asmens teisių apsaugos laipsnį. Tai sudarys galimybę lyginamuoju aspektu įvertinti įvairių veiksnių galimą įtaką baudžiamajai politikai, poreikį ir galimybes keisti šiuos veiksnius, didinti arba mažinti jų veikimą Lietuvos teisinėje sistemoje.

Medijų poveikis. Bus tiriamas visuomenės informavimo priemonių poveikis Lietuvos baudžiamajai politikai.

5.1.2. Atskirų aktualiausių baudžiamosios politikos kryptių tyrimai:

- Mokestinių pažeidimų, sukčiavimo ir jų efektyvios kontrolės tyrimai, efektyvios juridinių asmenų atsakomybės tyrimai;

- juridinių asmenų atsakomybės taikymo problemos;

- nepilnamečių baudžiamosios ir administracinės justicijos darnos, efektyvaus subalavimo tyrimai.

5.1.3. Naujų baudžiamosios politikos strategijų tyrimai.

Ši mokslinių tyrimų kryptis apims tyrimus, kuriais bus siekiama iširti efektyvias atsvaras tradicinei retribucinei (į baudimą nukreiptai) baudžiamosios justicijos sistemai. Bus tiriamos strategijos, paremtos atkuriamojo teisingumo ir teisingumo reinvesticijos idėjomis, taip pat analizuojamos turtinio pobūdžio teisių priemonių taikymo strategijos.

5.2. Programos 3.2 papunktyje nurodytam uždaviniui spręsti numatomos 2 tyrimų kryptys:

5.2.1. Nacionalinių nusikaltimų prevencijos strategijų, orientuotų į įrodymais grindžiamos politikos formavimą, tyrimai

Bus siekiama ieškoti kelių, kaip nacionaliniu lygiu sudaryti tinkamas sąlygas plėtoti įrodymais grindžiamą nusikaltimų prevencijos politiką.

Atliekant užsienio šalių patirties analizę ketinama pirmiausia išanalizuoti pažengusių nusikaltimų prevencijos veiksmingumo užtikrinimo srityje šalių: Kanados, JAV, Australijos, Didžiosios Britanijos, Skandinavijos patirtį. Pagrindinis akcentas bus nukreiptas į šių valstybių patirtį renovuojant (perorientuojant) nacionaliniu lygmeniu nusikaltimų prevencijos sistemą į įrodymais grindžiamą. Taip pat bus analizuojami Europos nusikaltimų prevencijos veiksmingumo užtikrinimo standartai (EUCPN) ir jų taikymo praktika. Šių tyrimų ir praktinės patirties apibendrinimas leis išskirti perspektyviausias nacionalinės nusikalstamumo prevencijos tobulinimo Lietuvoje kryptis, įvertinti jų adaptacijos mūsų šalies sąlygomis problemas ir galimybes.

5.2.2. Atskirų nusikalstamų veikų ir prevencinių priemonių veiksmingumo problemų Lietuvoje tyrimai

Per planuojamą programos laikotarpį numatoma tirti šias dabartiniu metu Lietuvai aktualias nusikalstamumo prevencijos sritis: prekybos žmonėmis ir su ja susietų nusikaltimų, smurto artimojoje aplinkoje, recidyvinio nusikalstamumo prevencija. Bus apibendrinamos naujausios mokslinės žinios apie tose srityse vykdomų prevencinių priemonių veiksmingumą (t.y. kas veikia, kas neveikia, kas yra perspektyvu), apibendrinama Lietuvos praktika, įvertinamos jos galimos tobulinimo kryptys bei parengiamos rekomendacijos dėl šių sričių prevencijos veiksmingumo didinimo priemonių.

5.3. Programos 3.3 papunktyje nurodytam uždaviniui spręsti numatomos 2 tyrimų kryptys:

5.3.1. Kriminalinės žvalgybos teisės doktrinos ir teisinio reguliavimo problemų tyrimas. Šio tyrimo naujumas ir aktualumas pasižymi tuo, kad tyrimas sukurs prielaidas mokliškai įvertinti kriminalinę žvalgybą kaip vieną iš žmonių visuomenei būdingų, socialiai nulemtų ir esmingai svarbių teisėsaugos veiklos rūšių, vykdomų šiuolaikinėje demokratinėje visuomenėje, pagrįstoje žmogaus teisių ir laisvių apsaugos prioritetu.

Šio tyrimo metu teoriniu lygmeniu bus tiriama kriminalinės žvalgybos esmė ir jos procesinės stadijos. Bus siekiama nustatyti kriminalinės žvalgybos objektyviuosius požymius, esminius jos bruožus, ryšius su baudžiamojo, civilinio ir administracinio proceso stadijomis. Atlikus kriminalinės žvalgybos procesinių stadijų tyrimus, bus parengtas jos teorinis pagrindimas.

Kitu pirmosios krypties tyrimo dalyku taps praktiškai iki šiol netyrinėta kriminalinės žvalgybos nusikaltimų prevencijoje doktrina. Bus tyrinėjamos šios temos: kriminalinės žvalgybos nusikalstamų veikų prevencijoje paskirtis; kriminalinės žvalgybos, atliekant nusikalstamų veikų prevenciją organizavimas; tyrimai asmenų, kuriuos prevenciškai stebi kriminalinės žvalgybos subjektai; asmenų prevencinis stebėjimas žmogaus teisių apsaugos kontekste..

Tolesniais moksliniais tyrimais bus atsakyta į klausimus, susijusius su psichologijos žinių panaudojimu kriminalinės žvalgybos srityje. Bus vykdomi moksliniai tyrimai šiomis kryptimis: psichologinio kontakto atsiradimo ir pasitikėjimo santykių kūrimo tarp kriminalinės žvalgybos subjektų ir kitų asmenų, dalyvaujančių šiame procese, tyrimas; psichologinių problemų priežasčių ir sąlygų pareigūnams, vykdančiams kriminalinę žvalgybą, tyrimas (apklausos, anketavimas vyks kriminalinės žvalgybos padaliniuose, bus parengtos mokliškai pagrįstos šios srities rekomendacijos).

Bus atlikti tyrimai siekiant iširti pareigūnų, vykdančių kriminalinę žvalgybą, socialinių ir teisinių garantijų užtikrinimą ir pakankumą.

5.3.2. Kriminalinės žvalgybos subjektų informacinės veiklos tobulinimo problemų tyrimai –šia kryptimi bus tiriami du kriminalinės žvalgybos teorijos ir praktikos aspektai: tyrimai, nukreipti gerinti kriminalinės žvalgybos subjektų sąveiką; tyrimai, nukreipti optimizuoti kriminalinės žvalgybos subjektų informacinę- analitinę veiklą.

5.4. Konkrečių darbų sąsaja su norminiais etatais pagal metus:

Programos 3.1 papunktyje numatytų tyrimų įgyvendinimui skiriama:

2016 metai - 3 norminiai etatai;

2017 metai - 4,65 norminiai etatai;

2018 metai – 4,5 norminiai etatai.

Programos 3.2 papunktyje numatytų tyrimų įgyvendinimui skiriama:

2016 metai – 4 norminiai etatai;

2017 metai - 2,75 norminiai etatai;

2018 metai – 3,25 norminiai etatai.

Programos 3.3 papunktyje numatytų tyrimų įgyvendinimui skiriama:

2016 metai - 2,25 norminiai etatai;

2017 metai - 1,85 norminiai etatai;

2018 metai - 1,5 norminiai etatai.

6. Numatomi rezultatai: numatoma, kad bus parengta: 4 mokslo studijos ir/ar 2 monografijos, 42 mokslo straipsniai, kurių 18 bus publikuota periodiniuose recenzuojamuose mokslo leidiniuose, įtrauktuose į tarptautiniu mastu pripažintas duomenų bazes (pvz., IBSS, EBSCO, CEEOL, DOAJ, SCOPUS), 10 kitų MTEP darbų (mokslinės išvados ir rekomendacijos/pasiūlymai bei moksliniai teisės aktų komentarai, Metodikos, sudaryti darbai ir panašiai).

7. Rezultatų sklaidos priemonės:

7.1. Informacijos pateikimas žiniasklaidai (40 priemonių). Numatoma naudoti kelis informacijos sklaidos kanalus – parengtų pranešimų žiniasklaidai platinimas elektroniniais paštais konkreitiems žurnalistams iš nacionalinių žiniasklaidos priemonių, taip pat pranešimų platinimas naudojant BNS spaudos centrą;

7.2. Informacijos pateikimas Lietuvos teisės instituto interneto svetainėje Naujienų skiltyje, taip pat specialiai tam skirtose skiltyse; skelbimas socialiniuose tinkluose. Informacija pateikiama naudojant Lietuvos teisės instituto paskyrą socialiniame tinkle.

7.3. Pavešinami skaitant 28 pranešimus apskrito stalo diskusijose, mokslo seminaruose konferencijose.

7.4. Moksliniai tyrimai, kurių rezultatai skelbiami 4 mokslo studijoje ir/ar 2 monografijose; moksliniai tyrimai skelbiami mokslo darbų leidinyje „Teisės problemos“ (viešai prieinamas Instituto interneto svetainėje www.teise.org), taip pat nuo 2014 m. kartu su Vilniaus universitetu ir Lietuvos kriminologų asociacija leidžiamame akademinis leidinyje „Kriminologijos studijos“ <http://www.vu.lt/leidyba/lt/mokslo-zurnalai/kriminologijos-studijos> bei kituose periodiniuose recenzuojamuose mokslo leidiniuose, įtrauktuose į tarptautiniu mastu pripažintas duomenų bazes (pvz., IBSS, EBSCO, CEEOL, DOAJ, SCOPUS).

7.5. Remiantis tyrimų rezultatais parengtos rekomendacijos bus pateiktos valstybės valdymo institucijoms (Teisingumo ministerijai ir jai pavaldžioms institucijoms, Vidaus reikalų ministerijai ir kitoms), padedant tobulinti teisinį reguliavimą bei viešojo valdymo ir administravimo metodus, labiau pritaikant juos prie laiko aktualijų. Programos tyrimai ir jų rezultatai taip pat bus pristatomi Lietuvos Respublikos Seimui, Teisėjų tarybai, verslo asociacijų renginiuose ir kitoms suinteresuotoms institucijoms, politikams, teisininkams, mokslininkams ir praktikams.

8. Preliminarus programos lėšų paskirstymas (eurais):

Eil Nr.	Išlaidų pavadinimas	2016 metai	2017 metai	2018 metai	Visai Programai (suma)
1.	Programai skirti norminiai etatai, lėšos	9,25 88282	9,25 88282	9,25 88282	9,25 264846

2.	Kitos lēšos planuojamos programai vykdyti (iš kitų, institutui skirtų valstybės biudžeto bazinio finansavimo lėšų)	0	0	0	0
	Viso	88282	88282	88282	264846
9. Programos trukmė: 2016 – 2018 metai.					
10. Programos vadovas: dr. S. Justickaja, vyr. mokslo darbuotoja, tel.: (+370 5) 2101665 ; el. paštas: svetlana.justickaja @teise.org					
